

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2019. gada 14. martā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – LESD 101. pants – Aizliegtas vienošanās, kas aizliegta ar šo pantu, radītā kaitējuma atlīdzināšana – Par atlīdzību atbildīgo personu noteikšana – Juridisko personu pēctecība – Uzņēmuma jēdziens – Saimnieciskās pēctecības kritērijs

Lietā C-724/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa, Somija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 19. decembrī un kas Tiesā registrēts 2017. gada 22. decembrī, tiesvedībā

Vantaan kaupunki

pret

Skanska Industrial Solutions Oy,

NCC Industry Oy,

Asfaltmix Oy,

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), Tiesas priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], kas pilda otrās palātas tiesneša pienākumus, tiesneši E. Levits, M. Bergere [*M. Berger*] un P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*],

ģenerāladvokāts: N. Vāls [*N. Wahl*],

sekretāre: L. Karasko Marko [*L. Carrasco Marco*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 16. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Vantaan kaupunki* vārdā – *N. Mickelsson* un *O. Hyvönen, asianajajat,*
- *Skanska Industrial Solutions Oy* vārdā – *A. P. Mentula* un *T. Väättäinen, asianajajat,*
- *NCC Industry Oy* vārdā – *I. Aalto-Setälä, M. Kokko, M. von Schrowe* un *H. Koivuniemi, asianajajat,*
- *Asfaltmix Oy* vārdā – *S. Hiltunen, A. Laine* un *M. Blomfelt, asianajajat,*

* Tiesvedības valoda – somu.

- Somijas valdības vārdā – *J. Heliskoski* un *S. Hartikainen*, pārstāvji,
 - Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *S. Fiorentino, avvocato dello Stato*,
 - Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *C. Vollrath, H. Leupold, G. Meessen* un *M. Huttunen*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2019. gada 6. februārī tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 101. pantu un Savienības tiesībās paredzēto efektivitātes principu saistībā ar Somijas tiesību sistēmas noteikumiem, kas piemērojami attiecībā uz prasībām par zaudējumu atlīdzību sakarā ar Savienības konkurences tiesību pārkāpumu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Vantaan kaupunki* (Vantā pašvaldība, Somija), no vienas puses, un *Skanska Industrial Solutions Oy, NCC Industry Oy* un *Asfaltmix Oy*, no otras puses, jautājumā par zaudējumu, kas radušies aizliegtas vienošanās asfalta tirgū Somijā rezultātā, atlīdzību.

Atbilstošās tiesību normas

- 3 Saskaņā ar *vahingonkorvauslaki 412/1974* (Likums 412/1974 par zaudējumu atlīdzināšanu) 2. nodaļas 1. pantu personai, kas tīši vai aiz neuzmanības nodara zaudējumus citai personai, ir pienākums atlīdzināt šos zaudējumus.
- 4 Saskaņā ar šī likuma 6. nodaļas 2. pantu, ja kaitējumu ir izraisījušas divas vai vairākas personas vai ja divām vai vairākām personām ir pienākums atlīdzināt vienu un to pašu kaitējumu, tās ir solidāri atbildīgas.
- 5 Saskaņā ar Somijas tiesību aktiem par akciju sabiedrībām ikviena akciju sabiedrība ir atsevišķa juridiska persona ar savu kapitālu un savu atbildību.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 6 Laikā no 1994. līdz 2002. gadam Somijā asfalta tirgū tika īstenota aizliegta vienošanās (turpmāk tekstā – “aizliegta vienošanās”). Šī aizliegtā vienošanās, kas attiecās uz tirgus sadali, cenām un piedāvājumu iesniegšanu par fiksētām cenām, aptvēra visu šo dalībvalsti un varēja ietekmēt arī tirdzniecību starp dalībvalstīm. Minētās aizliegtās vienošanās dalībnieces tostarp bija *Lemminkäinen Oyj, Sata-Asfaltti Oy, Interasfaltti Oy, Asfalttinelio Oy* un *Asfaltti-Tekra Oy*.
- 7 2000. gada 22. martā *Asfaltti-Tekra*, kuras nosaukums kopš 2000. gada 1. novembra tika pārdēvēts par *Skanska Asfaltti Oy*, iegādājās visas *Sata-Asfaltti* akcijas. 2002. gada 23. janvārī *Sata-Asfaltti* darbība tika izbeigta brīvprātīga likvidācijas procesa rezultātā, kura ietvaros 2000. gada 13. decembrī tās saimnieciskā darbība tika nodota *Skanska Asfaltti*. Šī pēdējā minētā arī piedalījās attiecīgajā aizliegtās vienošanās darbībā. 2017. gada 9. augustā šī uzņēmuma nosaukums tika pārdēvēts par *Skanska Industrial Solutions* (turpmāk tekstā – “SIS”).

- 8 *Interasfaltti* bija *Oy Läntinen Teollisuuskatu 15* pilnībā piederošs meitasuzņēmums. 2000. gada 31. oktobrī *NCC Finland Oy* iegādājās *Läntinen Teollisuuskatu 15* akcijas. 2002. gada 30. septembrī *Interasfaltti* apvienojās ar *Läntinen Teollisuuskatu 15*, kura vienlaikus tika pārdēvēta par *Interasfaltti*. 2003. gada 1. janvārī *NCC Finland* tika sadalīta trīs jaunos uzņēmumos. Viens no tiem, *NCC Roads Oy*, iegādājās visas *Interasfaltti* akcijas. 2003. gada 31. decembrī *Interasfaltti* darbība tika pārtraukta brīvprātīga likvidācijas procesa rezultātā, kura ietvaros tās saimnieciskā darbība no 2003. gada 1. februāra tika nodota *NCC Roads*. 2016. gada 1. maijā šis pēdējais uzņēmums tika pārdēvēts par *NCC Industry* (turpmāk tekstā – “NCC”).
- 9 2000. gada 20. jūnijā *Siilin Sora Oy*, kuras nosaukums kopš 2000. gada 17. oktobra tika pārdēvēts par *Rudus Asfaltti Oy*, iegādājās visas *Asfalttinelio* akcijas. 2002. gada 23. janvārī *Asfalttinelio* tika likvidēta brīvprātīga likvidācijas procesa rezultātā, kuras ietvaros tās komercdarbība no 2001. gada 16. februāra tika nodota *Rudus Asfaltti*. 2014. gada 10. janvārī šī uzņēmuma nosaukums tika pārdēvēts par *Asfaltmix*.
- 10 2004. gada 31. martā *kilpailuvirasto* (Konkurences iestāde) ierosināja septiņām sabiedrībām piemērot naudas sodus. Ar 2009. gada 29. septembra spriedumu *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa, Somija), piemērojot saimnieciskās pēctecības kritēriju, ko Tiesa ir atzinusi savā judikatūrā, nosodīja tostarp *SIS* par tās pašas un *Sata-Asfaltti* rīcību, *NCC* – par *Interasfaltti* rīcību un *Asfaltmix* – par *Asfalttinelio* rīcību, piemērojot naudas sodus par *konkurunrajoituslaki* (Likums par konkurences ierobežojumiem) un EKL 81. panta (tagad – LESD 101. pants) pārkāpumu.
- 11 Pamatojoties uz šo *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa) spriedumu, Vantā pašvaldība, kura bija noslēgusi ar *Lemminkäinen* fiksētas cenas līgumus par asfaltēšanas darbiem attiecībā uz 1998.–2001. gadu, 2009. gada 2. decembrī cēla prasību *käräjääoikeus* (Pirmās instances tiesa, Somija) par zaudējumu atlīdzību arī pret *SIS*, *NCC* un *Asfaltmix*, apgalvojot, ka šīs trīs sabiedrības ir solidāri atbildīgas par papildu izmaksām, kas tai bija jāsedz asfaltēšanas darbu pabeigšanas nolūkā sakarā ar pārmērīgi augstām fiksētajām līguma cenām, kādas izrietēja no attiecīgās aizliegtās vienošanās. *SIS*, *NCC* un *Asfaltmix* atbildēja, ka tās nav atbildīgas par zaudējumiem, ko radījušas juridiski autonomas sabiedrības, kas piedalījās šajā aizliegtās vienošanās darbībā, un ka prasība par zaudējumu atlīdzību bija jāceļ šo pēdējo minēto sabiedrību likvidācijas procesa ietvaros.
- 12 *Käräjääoikeus* (Pirmās instances tiesa) piesprieda *SIS* atlīdzināt zaudējumus par tās pašas un par *Sata-Asfaltti* rīcību, *NCC* – par *Interasfaltti* rīcību un *Asfaltmix* – par *Asfalttinelio* rīcību. Šī tiesa uzskatīja, ka tādā situācijā, kāda ir pamatlietā, personai, kurai nodarīti zaudējumi Savienības konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, saskaņā ar Somijas tiesību aktiem par atbildību un uzņēmumiem bija praktiski neiespējami vai pārmērīgi sarežģīti iegūt atlīdzību par zaudējumiem, kas nodarīti šī pārkāpuma rezultātā. Minētā tiesa uzskatīja, ka, lai nodrošinātu LESD 101. panta efektivitāti, saimnieciskās pēctecības kritērijs būtu jāpiemēro attiecībā uz atbildības attiecināšanu par šo zaudējumu atlīdzināšanu tādā pašā veidā kā attiecībā uz naudas sodu uzlikšanu.
- 13 *Hovioikeus* (Apelācijas tiesa, Somija), kas izskatīja apelācijas sūdzību, uzskatīja, ka efektivitātes princips nevar apšaubīt Somijas civiltiesiskās atbildības sistēmas pamatīpašības un ka saimnieciskās pēctecības kritērijs, kas tiek piemērots naudas sodu jomā, nevarēja tikt attiecināts uz prasībām par zaudējumu atlīdzību, neesot precīzākiem noteikumiem vai normām. Līdz ar to šī tiesa noraidīja Vantā pašvaldības prasības, ciktāl tās bija vērstas pret *SIS* sakarā ar *Sata-Asfaltti* rīcību, kā arī pret *NCC* un *Asfaltmix*.
- 14 Vantā pašvaldība iesniedza *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa, Somija) kasācijas sūdzību par *hovioikeus* (Apelācijas tiesa) nolēmumu.
- 15 Pēdējā minētā tiesa atzīmē, ka Somijas tiesību akti neparedz noteikumus, kas reglamentē atbildību par zaudējumiem, ko radījis Savienības konkurences tiesību pārkāpums tādā situācijā kā pamatlietā. Somijas tiesību aktos noteiktie civiltiesiskās atbildības noteikumi ir balstīti uz principu, saskaņā ar kuru atbildīgs ir tikai tas tiesību subjekts, kurš ir radījis zaudējumus. Attiecībā uz juridiskām personām

būtu iespējams atkāpties no šī principa, izslēdzot juridiskās personas autonomiju. Tomēr šādu pieeju varētu izmantot tikai tad, ja attiecīgie uzņēmumi būtu nelikumīgi vai mākslīgi izmantojuši grupas struktūru, attiecības starp uzņēmumiem vai akcionāru kontroli, lai izvairītos no atbildības saskaņā ar likumu.

- 16 Iesniedzējtiesa norāda, ka no Tiesas judikatūras izriet, ka ikvienai personai ir tiesības pieprasīt kompensāciju par zaudējumiem, kas radušies LESD 101. panta pārkāpuma rezultātā, ja pastāv cēloņsakarība starp šiem zaudējumiem un minēto pārkāpumu, un ka katras dalībvalsts iekšējā tiesību sistēmā ir jāparedz šo tiesību īstenošanas kārtība.
- 17 Tomēr no šīs judikatūras skaidri neizriet, ka personas, kas ir atbildīgas par šādu zaudējumu atlīdzināšanu, ir jānosaka, pamatojoties uz LESD 101. panta tiešu piemērošanu vai saskaņā ar katras dalībvalsts iekšējā tiesību sistēmā noteikto kārtību.
- 18 Gadījumā, ja personas, kas ir atbildīgas par zaudējumu atlīdzināšanu par LESD 101. panta pārkāpumu, ir jānosaka, pamatojoties uz šī panta tiešu piemērošanu, iesniedzējtiesa norāda, ka tad ir jānoskaidro, kuras personas varētu būt atbildīgas par šo pārkāpumu.
- 19 Šajā ziņā varētu atsaukties vai nu uz tās personas atbildību, kura ir pārkāpusi konkurences tiesību normas, vai “uzņēmuma” atbildību LESD 101. panta izpratnē, kurš ir pārkāpis šīs normas. No Tiesas judikatūras izriet, ka, ja uzņēmums, kas sastāv no vairākām juridiskām personām, pārkāpj konkurences tiesību normas, tad saskaņā ar individuālās atbildības principu tam ir jāatbild par šādu pārkāpumu. Saskaņā ar šo judikatūru atbildību par LESD 101. panta pārkāpumu var attiecināt uz uzņēmumu, kas turpina pārkāpuma izdarījušā uzņēmuma komercdarbību, ja pēdējais minētais uzņēmums ir beidzis pastāvēt.
- 20 Iesniedzējtiesa uzskata – ja personas, kas ir atbildīgas par zaudējumu, kas radušies LESD 101. panta pārkāpuma dēļ, atlīdzību, nav jānosaka, tieši piemērojot šo pantu, tad tai ir jāattiecinā atbildība par zaudējumiem, kas radušies attiecīgās aizliegtās vienošanās rezultātā, pamatojoties uz Somijas tiesību normām un Savienības tiesībās paredzēto efektivitātes principu.
- 21 Šajā ziņā šī tiesa jautā, vai minētais princips nozīmē, ka atbildība par Savienības konkurences tiesību pārkāpumu ir jāattiecinā uz to uzņēmumu, kas pārņēma kapitālu un turpināja tā likvidētā uzņēmuma darbību, kas piedalījās aizliegtās vienošanās darbībā. Šādā situācijā rodas jautājums, vai efektivitātes princips nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir aprakstīts šī sprieduma 15. punktā, un, ja tā ir, vai var uzskatīt, ka sabiedrībai, kas turpina tās sabiedrības komercdarbību, kura piedalījās aizliegtās vienošanās darbībā, atbildību var attiecināt tikai tad, ja pirmā minētā no šīm sabiedrībām otrās sabiedrības kapitāla iegādes brīdī zināja vai tai vajadzēja zināt, ka šī otrā sabiedrība bija izdarījusi šādu pārkāpumu.
- 22 Šādos apstākļos *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
 - “1) Vai jautājums par to, kurš uzņēmums ir atbildīgs par zaudējumu, kas radušies LESD 101. pantā aizliegtas darbības dēļ, atlīdzību, ir jānoskaidro, tieši piemērojot šo tiesību normu vai pamatojoties uz valsts tiesību normām?
 - 2) Gadījumā, ja atbildīgās personas tiek noteiktas, tieši piemērojot LESD 101. pantu, vai par zaudējumu atlīdzību atbildīgās personas ir tās, kuras ietilpst šajā tiesību normā minētajā jēdzienā “uzņēmums”? Vai, nosakot par zaudējumu atlīdzību atbildīgās personas, ir jāpiemēro tie paši principi, kurus Tiesa ir piemērojusi, nosakot atbildīgās personas lietās par naudas sodu piemērošanu, un saskaņā ar kuriem atbildību it īpaši var pamatot ar piederību vienai saimnieciskai vienībai vai ar saimniecisko pēctecību?

3) Ja par zaudējumiem atbildīgās personas nosaka, pamatojoties uz dalībvalsts tiesību normām, vai Savienības tiesību aktu efektivitātes prasībai ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru sabiedrība, kas pēc tam, kad tā ir iegādājusies visas LESD 101. pantā aizliegtas vienošanās dalībnieces sabiedrības kapitāla daļas, ir likvidējusi šo sabiedrību un turpinājusi tās saimniecisko darbību, nav atbildīga par zaudējumu atlīdzību, kuri ir nodarīti ar tādu likvidētās sabiedrības rīcību, kas ierobežo konkurenci, pat ja panākt atlīdzību no likvidētās sabiedrības būtu praktiski neiespējami vai pārmērīgi grūti? Vai efektivitātes prasība liedz interpretēt dalībvalsts tiesisko regulējumu tādējādi, ka atbildība iestājas tikai tad, ja ir izpildīts nosacījums, atbilstoši kuram iepriekš minētā uzņēmuma reorganizācija ir notikusi nelikumīgi vai mākslīgi, lai izvairītos no pienākuma atlīdzināt zaudējumus par konkurences tiesību pārkāpumiem, vai citā negodīgā veidā, vai vismaz, ka šīs reorganizācijas laikā sabiedrība ir zinājusi vai tai vajadzēja zināt par konkurences tiesību normu pārkāpumu?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 23 Ar pirmo un otro jautājumu, kas ir jāaplūko kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 101. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā situācijā, kāda ir pamatlietā aplūkojamā, kurā visas to sabiedrību daļas, kas ir piedalījušās ar šo pantu aizliegtās vienošanās darbībā, iegādājās citas sabiedrības, kuras ir likvidējušās šīs pirmās sabiedrības un turpina to komercdarbību, iegūstošās sabiedrības var saukt pie atbildības par zaudējumiem, kas nodarīti ar šo aizliegto vienošanos.
- 24 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka LESD 101. panta 1. punktam un 102. pantam ir tieša iedarbība attiecībās starp privātpersonām, un tas attiecīgajiem tiesību subjektiem rada tiesības, kuras ir jāaizsargā dalībvalstu tiesām (spriedums, 2014. gada 5. jūnijs, *Kone* u.c., C-557/12, EU:C:2014:1317, 20. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 25 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 101. panta pilnīgā efektivitāte un it īpaši tā 1. punktā noteiktā aizlieguma lietderīgā iedarbība būtu apdraudēta, ja jebkura persona nevarētu prasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas tai radušies līguma dēļ, vai par rīcību, kas var ierobežot vai izkropļot konkurenci (spriedums, 2014. gada 5. jūnijs, *Kone* u.c., C-557/12, EU:C:2014:1317, 21. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 26 Tādējādi ikviens var prasīt atlīdzību par zaudējumiem, ja pastāv cēloņsakarība starp attiecīgajiem zaudējumiem un aizliegto vienošanos vai darbību, kas aizliegta LESD 101. pantā (spriedums, 2014. gada 5. jūnijs, *Kone* u.c., C-557/12, EU:C:2014:1317, 22. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 27 Protams, nepastāvot Savienības tiesiskajam regulējumam attiecīgajā jomā, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka noteikumi, ar kādiem īstenot tiesības pieprasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas radušies ar LESD 101. pantu aizliegtas aizliegtās vienošanās vai darbības dēļ, ar nosacījumu, ka tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 5. jūnijs, *Kone* u.c., C-557/12, EU:C:2014:1317, 24. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 28 Tomēr, kā ģenerāladvokāts būtībā ir norādījis secinājumu 60.–62. punktā, personas, kas ir atbildīga par zaudējumu atlīdzināšanu par LESD 101. panta pārkāpumu, noteikšanu tieši reglamentē Savienības tiesību akti.
- 29 No LESD 101. panta 1. punkta formulējuma izriet, ka Līgumu autori ir izvēlējušies izmantot jēdzienu “uzņēmums”, lai norādītu šajā pantā paredzētā aizlieguma pārkāpēju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 27. aprīlis, *Akzo Nobel* u.c./Komisija, C-516/15 P, EU:C:2017:314, 46. punkts).

- 30 Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības konkurences tiesības attiecas uz uzņēmumu darbību (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 11. decembris, *ETI* u.c., C-280/06, EU:C:2007:775, 38. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2014. gada 18. decembris, Komisija/*Parker Hannifin Manufacturing* un *Parker-Hannifin*, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 31 Tā kā atbildība par zaudējumiem, kas radušies Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu dēļ, ir personiska rakstura, uzņēmumam, kas pārkāpj šos noteikumus, ir pienākums atbildēt par šī pārkāpuma rezultātā nodarītajiem zaudējumiem.
- 32 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka vienības, kurām ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, kas radušies ar LESD 101. pantu aizliegtās vienošanās vai prakses rezultātā, ir uzņēmumi šīs normas izpratnē, kas piedalījās šajā aizliegtās vienošanās darbībā vai praksē.
- 33 Šo interpretāciju nevar apšaubīt Eiropas Komisijas arguments, kas tika izvirzīts tiesas sēdē un saskaņā ar kuru no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV 2014, L 349, 1. lpp.), 11. panta 1. punkta, atbilstoši kuram dalībvalstis nodrošina, ka uzņēmumi, kuri, rikojoties kopīgi, ir pārkāpuši konkurences tiesību aktus, ir solidāri atbildīgi par konkurences tiesību aktu pārkāpuma rezultātā nodarīto kaitējumu, izriet, ka katrai dalībvalstij saskaņā ar savas valsts tiesību sistēmu ir jānosaka vienība, kas saskaņā ar līdzvērtības un efektivitātes principu ir atbildīga par šo zaudējumu atlīdzību.
- 34 Šis Direktīvas 2014/104 noteikums, kas turklāt nav piemērojams *ratione temporis* attiecībā uz pamatlietā aplūkotajiem faktiem, attiecas nevis uz personu, kurām ir pienākums atlīdzināt šādus zaudējumus, noteikšanu, bet gan uz atbildības sadalījumu starp minētajām personām, un tādējādi nepiešķir dalībvalstīm pilnvaras noteikt šo atbildību par zaudējumu atlīdzību.
- 35 Gluži pretēji, šis noteikums tāpat kā Direktīvas 2014/104 1. panta “Priekšmets un darbības joma” 1. punkta pirmais teikums apstiprina, ka par zaudējumiem, kas nodarīti Savienības konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā, atbildīgi ir tieši tie uzņēmumi, kas izdarījuši šo pārkāpumu.
- 36 Ņemot vērā iepriekš precizēto, ir jāatgādina, ka ar jēdzienu “uzņēmums” LESD 101. panta izpratnē saprot jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un finansēšanas veida (spriedums, 2007. gada 11. decembris, *ETI* u.c., C-280/06, EU:C:2007:775, 38. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 37 Šajā kontekstā šis jēdziens “uzņēmums” nozīmē ekonomisku vienību, pat ja no juridiskā skatpunkta šo ekonomisko vienību veido vairākas fiziskas un juridiskas personas (spriedums, 2017. gada 27. aprīlis, *Akzo Nobel* u.c./Komisija, C-516/15 P, EU:C:2017:314, 48. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 38 Attiecībā uz tādu uzņēmuma pārstrukturēšanas gadījumu, kāds ir pamatlietā, kur uzņēmums, kas ir pārkāpis Savienības konkurences tiesību normas, vairs nepastāv, ir jāatgādina – ja uzņēmumā, kas ir izdarījis šādu pārkāpumu, tiek veiktas juridiskas vai organizatoriskas izmaiņas, tad šīs izmaiņas ne vienmēr rada jaunu uzņēmumu, kas ir atbrīvots no atbildības par bijušā uzņēmuma pret konkurenci vērsto rīcību, ja no ekonomiskā viedokļa abi uzņēmumi ir identiski (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 11. decembris, *ETI* u.c., C-280/06, EU:C:2007:775, 42. punkts; 2013. gada 5. decembris, *SNIA*/Komisija, C-448/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:801, 22. punkts, kā arī 2014. gada 18. decembris, Komisija/*Parker Hannifin Manufacturing* un *Parker-Hannifin*, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 40. punkts).

- 39 Tādējādi personiskās atbildības principam nav pretrunā tas, ka atbildība par pārkāpumu tiek attiecināta uz sabiedrību, kas pārņem to sabiedrību, kura ir izdarījusi pārkāpumu, ja šī pēdējā minētā sabiedrība vairs nepastāv (spriedums, 2013. gada 5. decembris, *SNIA/Komisija*, C-448/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:801, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 40 Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka, lai nodrošinātu Savienības konkurences tiesību normu efektīvu īstenošanu, var izrādīties nepieciešams noteikt atbildību par šo normu pārkāpumu uzņēmumam, kas ir ieguvis pārkāpumu izdarījušo uzņēmumu, ja šis pēdējais minētais uzņēmums ir beidzis pastāvēt tāpēc, ka to ir pārņēmis šis iegūstošais uzņēmums, kurš kā iegūstošā sabiedrība pārņem tā aktīvus un pasīvus, tostarp tā atbildību par Savienības tiesību aktu pārkāpumu (spriedums, 2013. gada 5. decembris, *SNIA/Komisija*, C-448/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:801, 25. punkts).
- 41 Šajā ziņā *Asfaltmix* būtībā apgalvo, ka, tā kā šī sprieduma 36.–40. punktā atgādinātā judikatūra ir izstrādāta saistībā ar Komisijas naudas sodu noteikšanu saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101.] un [102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 23. panta 2. punktu, šī judikatūra nav piemērojama prasībai par zaudējumu atlīdzību, kāda ir pamatlietā.
- 42 Šo argumentu nevar atbalstīt.
- 43 Kā norādīts šī sprieduma 25. punktā, jebkuras personas tiesības pieprasīt atlīdzināt zaudējumus, ko radījusi ar LESD 101. pantu aizliegta vienošanās vai prakse, nodrošina šī panta pilnīgu efektivitāti, jo īpaši tā 1. punktā noteiktā aizlieguma lietderīgo iedarbību.
- 44 Šīs tiesības stiprina Savienības konkurences tiesību normu darbības raksturu un attur bieži vien no slepenas aizliegtas vienošanās vai prakses, kas var ierobežot vai izkropļot konkurenci, tādējādi veicinot efektīvas konkurences saglabāšanu Savienībā (spriedums, 2014. gada 5. jūnijs, *Kone u.c.*, C-557/12, EU:C:2014:1317, 23. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 45 Tādējādi, kā to ir norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 80. punktā, zaudējumu atlīdzības prasības par Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumiem ir neatņemama sastāvdaļa šo tiesību normu īstenošanas sistēmā, kuras mērķis ir novērst uzņēmumu pret konkurenci vērstu rīcību un atturēt viņus no šādas rīcības.
- 46 Tādējādi, ja uzņēmumi, kas ir atbildīgi par zaudējumiem, ko izraisījis Savienības konkurences tiesību normu pārkāpums, varētu izvairīties no atbildības tikai tāpēc, ka to identitāte ir tikusi pārveidota pārstrukturēšanas, cesijas vai citu juridisku vai organizatorisku izmaiņu rezultātā, šīs sistēmas mērķis, kā arī minēto normu lietderīgā iedarbība netiktu nodrošināta (skat. pēc analogijas spriedumu, 2007. gada 11. decembris, *ETI u.c.*, C-280/06, EU:C:2007:775, 41. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 47 No minētā izriet, ka jēdziena “uzņēmums” LESD 101. panta izpratnē, kas ir autonomas Savienības tiesību jēdziens, piemērošanas joma nevar atšķirties naudas sodu, kurus Komisija piemēro saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktu, kontekstā un prasības par zaudējumu atlīdzību par Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu kontekstā.
- 48 Pamatlietā no iesniedzējtiesas sniegtās informācijas izriet, ka *SIS*, *NCC* un *Asfaltmix* iegādājās visas attiecīgi *Sata-Asfaltti*, *Interasfaltti* un *Asfalttiniö* akcijas, proti, sabiedrības, kas piedalījās attiecīgajā aizliegtās vienošanās darbībā, un pēc tam brīvprātīgos likvidācijas procesos, kas tika uzsākti 2000., 2001. un 2003. gadā, pārņēma visu šo minēto sabiedrību attiecīgo komercdarbību un likvidēja tās.

- 49 Līdz ar to, ņemot vērā iesniedzējtiesas galīgo vērtējumu visiem attiecīgajiem faktoriem, ir jāsecina, ka no ekonomiskā viedokļa *SIS*, *NCC* un *Asfaltmix*, no vienas puses, un *Sata-Asfaltti*, *Interasfaltti* un *Asfalttinelio*, no otras puses, ir identiskas sabiedrības un ka šīs pēdējās trīs sabiedrības kā juridiskas personas vairs nepastāv.
- 50 Šādos apstākļos ir jāuzskata, ka *SIS*, *NCC* un *Asfaltmix* kā attiecīgi *Sata-Asfaltti*, *Interasfaltti* un *Asfalttinelio* tiesību pārņēmējas ir uzņēmušās pēdējo minēto sabiedrību atbildību par zaudējumiem, kas radīti ar attiecīgo aizliedzto vienošanos, jo tās kā juridiskas personas nodrošināja minēto sabiedrību saimniecisko pēctecību.
- 51 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo un otro jautājumu ir jāatbild, ka LESD 101. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā situācijā, kāda ir pamatlietā, kurā sabiedrību, kas ir piedalījušās ar šo pantu aizliedzta vienošanās darbībā, visas darbības ir pārņēmušās citas sabiedrības, kuras ir likvidējušās šīs pirmās minētās sabiedrības un turpina to komercdarbību, iegūstošās sabiedrības var saukt pie atbildības par zaudējumiem, kas nodarīti ar šo aizliedzto vienošanos.
- 52 Ņemot vērā uz pirmajiem diviem jautājumiem sniegtās atbildes, uz trešo jautājumu nav jāatbild.

Par lūgumu ierobežot šī sprieduma iedarbību laikā

- 53 Tiesas sēdē *NCC* lūdza Tiesu ierobežot šī sprieduma iedarbību laikā, ja Tiesa konstatētu, ka saimnieciskās pēctecības kritērijs ir piemērojams, nosakot personas, kuras ir atbildīgas par zaudējumu, kas nodarīti Savienības konkurences tiesību normu pārkāpuma rezultātā, atlidzināšanu.
- 54 Savas prasības pamatojumam *NCC* apgalvoja, ka šo interpretāciju nevarēja paredzēt, ka tā piešķir šīm normām atpakaļejošu spēku un ka tai ir neparedzama ietekme uz uzņēmumu darbību.
- 55 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Savienības tiesību normas interpretācija, ko šī pēdējā minētā sniedz, istenojot tai ar LESD 267. pantu piešķirto kompetenci, izskaidro un precizē šīs tiesību normas nozīmi un darbības jomu tā, kā tā ir jāsaprot un jāpiemēro vai kādā to būtu bijis jāsaprot un jāpiemēro no tās spēkā stāšanās brīža. No tā izriet, ka šādi interpretētu normu tiesa var piemērot un tiesai tā ir jāpiemēro tiesiskām attiecībām, kas ir radušās un ir nodibinātas pirms sprieduma par lūgumu sniegt interpretāciju taisīšanas, ja turklāt ir izpildīti nosacījumi, kuri ļauj kompetentajās tiesās uzsākt tiesvedību attiecībā uz minētās tiesību normas piemērošanu (spriedums, 2016. gada 22. septembris, *Microsoft Mobile Sales International* u.c., C-110/15, EU:C:2016:717, 59. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 56 Tiesa tikai īsta izņēmuma kārtā, piemērojot Savienības tiesību sistēmai raksturīgo vispārējo tiesiskās noteiktības principu, var ierobežot iespēju visām ieinteresētajām personām atsaukties uz normu, kuru tā ir interpretējusi, lai apstrīdētu labticīgi nodibinātas tiesiskās attiecības. Lai varētu pieņemt lēmumu par šādu ierobežojumu, ir jābūt izpildītiem diviem būtiskiem kritērijiem, proti, ieinteresēto personu labticības esamībai un būtisku traucējumu rašanās riskam (spriedums, 2016. gada 22. septembris, *Microsoft Mobile Sales International* u.c., C-110/15, EU:C:2016:717, 60. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 57 Konkrētāk, Tiesa ir izmantojusi šādu risinājumu tikai ļoti konkrētos apstākļos, kad pastāvēja risks, ka varētu iestāties smagas ekonomiskas sekas, it īpaši saistībā ar tādu tiesisko attiecību lielo skaitu, kas nodibinātas labticīgi, pamatojoties uz regulējumu, kurš tika uzskatīts par spēkā esošu, un izrādījās, ka privātpersonas un valsts iestādes bija iesaistītas rīcībā, kas neatbilda Savienības tiesībām saistībā ar objektīvu un būtisku nenoteiktību attiecībā uz Savienības tiesību normu piemērojamību, un šo nenoteiktību varēja veicināt citu dalībvalstu vai Komisijas rīcība (spriedums, 2016. gada 22. septembris, *Microsoft Mobile Sales International* u.c., C-110/15, EU:C:2016:717, 61. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 58 Šajā gadījumā, tā kā *NCC* nav nekādi pamatojusi savus apgalvojumus, tā nav pierādījusi, ka šajā lietā ir izpildīti šī sprieduma 56. punktā minētie kritēriji.
- 59 Līdz ar to šī sprieduma iedarbība laikā nav jāierobežo.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 60 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

LESD 101. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā situācijā, kāda ir pamatlietā, kurā sabiedrību, kas ir piedalījusās ar šo pantu aizliegtajā vienošanās, visas darbības ir pārņēmušas citas sabiedrības, kuras ir likvidējušas šīs pirmās minētās sabiedrības un turpina to komercdarbību, iegūstošās sabiedrības var saukt pie atbildības par zaudējumiem, kas nodarīti ar šo aizliegto vienošanos.

[Paraksti]